Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om social myndiggørelse og integration af romaer i Europa (tillægsudtalelse)

(2013/C 11/05)

Ordfører: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 17. januar 2012 under henvisning til artikel 29 A i gennemførelsesbestemmelserne at udarbejde en tillægsudtalelse om:

"*Social myndiggørelse og integration af romaer i Europa*"

(tillægsudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, som vedtog sin udtalelse den 23. oktober 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 484. plenarforsamling den 14.-15. november 2012, mødet den 14. november, følgende udtalelse med 127 stemmer for, 1 imod og 12 hverken for eller imod:

1. **Konklusioner og anbefalinger**

1.1 EØSU ser med stor tilfredshed og stor tillid på de nylige foranstaltninger, som Kommissionen, Europa-Parlamentet, Rådet, andre EU-organer og medlemsstaterne har truffet for at fremme den sociale inklusion og integration af de europæiske romaer, navnlig Kommissionens rammestrategi og vedtagelsen af de nationale strategier for integration af romaer.

1.2 EØSU henleder samtidig opmærksomheden på, at "disse bestræbelser som helhed ikke på afgørende måde har gjort det muligt at afhjælpe den forskelsbehandling, som en stor del af romaerne er udsat for, eller forbedre deres livskvalitet eller muligheder …"

1.3 Allerede i 2011 gav EØSU i en sonderende udtalelse ([1]) udtryk for sin bekymring med hensyn til civilsamfundsorganisationernes og romaernes tilslutning til de nationale strategier for integration af romaer, og fremlagde flere forslag.

1.4 Resultaterne af den undersøgelse, som EØSU har bestilt til gennemførelse i EU's 27 medlemsstater, peger i samme retning som undersøgelser foretaget af ERPC (EU Roma Policy Coalition) og af andre civilsamfundsorganisationer: blandt talsmændene for romasamfundene, civilsamfundsorganisationerne og deres repræsentanter er der ikke kun er stor utilfredshed, men også frustration og udbredt mistillid. Det ser ud til, at de nationale strategier for integration af romaerne ikke har opfyldt romasamfundenes voksende forventninger og oprigtige håb om, at disse strategier reelt kunne bidrage til en mærkbar forbedring af romaernes integration i samfundet.

1.5 Det ser ikke ud til, at de midler og ressourcer, der er afsat for at nå målene i de nationale strategier for integration af romaer, er tilstrækkelige til at opveje den vedvarende forskelsbehandling og udstødelse, som romaerne lider under, og til at udligne de negative følger for deres livskvalitet og muligheder. Derfor henleder udvalget opmærksomheden på nødvendigheden af at samordne politikkerne og afsætte tilstrækkelige midler i forhold til de ønskede mål.

1.6 EØSU mener, at tilrettelæggelsen og gennemførelsen af nationale strategier for integration af romaer altid bør tage udgangspunkt i rettigheder for at sikre, at menneskerettighederne og de grundlæggende rettigheder respekteres.

1.7 Udvalget betoner nødvendigheden af at prioritere kampen mod forskelsbehandling på alle områder i samfundslivet.

1.8 EØSU gentager, at en positiv tilgang til romaernes sociale situation bør blive mere udbredt, og at det generelt er afgørende for gennemførelsen af integrationspolitiske tiltag, at den enkelte har styrken, redskaberne og magten til at forme sin egen skæbne.

1.9 EØSU støtter Kommissionens forslag om at oprette et net af nationale kontaktpunkter for romaerne med de fornødne beføjelser, og understreger, at det organiserede civilsamfund – især romaernes organisationer og repræsentanter for deres interesser – bør inddrages fuldt ud i hele forløbet omkring de nationale strategier for integration af romaer (tilrettelæggelse, gennemførelse, opfølgning, evaluering).

1.10 Opfølgningen og evalueringen af de nationale strategier for integration af romaer bør styrkes varigt med udgangspunkt i argumenter, der er videnskabeligt funderet, og med brug af uafhængige evalueringer. Det er vigtigt at indføre en ordning, hvor der afsættes midler til dette.

([1]) EØSU's udtalelse af 16. juni 2011 om *Social myndiggørelse og integration af romaer i Europa* (EUT C 248 af 25.8.2011, s. 16-21).

2. **Baggrund**

2.1 I april 2011 vedtog Kommissionen et særdeles vigtigt strategidokument med titlen "En EU-ramme for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020" ([2]). Meddelelsen fastsætter for første gang i EU's historie de vigtigste strategiske målsætninger i tæt tilknytning til hovedpunkterne i Europa 2020-strategien, bestemmelserne i EU's charter om grundlæggende rettigheder og konklusionerne i *De 10 fælles grundprincipper for integration af romaerne* ([3]). De politiske opgaver er koncentreret omkring fire områder: adgang til uddannelse, til beskæftigelse, til sundhedspleje og til bolig. I meddelelsen lægges der i øvrigt særlig vægt på samarbejdet med civilsamfundsorganisationerne og romaernes organisationer. Der gives udtryk for støtte til oprettelse og gennemførelse af en solid opfølgnings- og evalueringsmekanisme, og medlemsstaterne opfordres samtidig til at udarbejde og vedtage deres nationale strategidokumenter og fremsende dem til Kommissionen inden udgangen af 2012.

2.2 Rådet bekræfter i sine konklusioner ([4]), hvad Kommissionen betoner i sin meddelelse ([5]), og det konkluderes:

"(Rådet udtrykker tilfredshed med) Kommissionens meddelelse (…), og medlemsstaterne tilskyndes til at **fastsætte realistiske nationale mål** (…) samt indføre en kontrolmekanisme og gøre eksisterende EU-midler mere tilgængelige for projekter, der tager sigte på integration af romaer", og der insisteres på nødvendigheden af:

— "på passende måde at overvåge og evaluere virkningen af [de nationale] strategierne for romaernes integration eller de integrerede foranstaltninger (…)" (punkt 23)

— "tilskynde til en bedre inddragelse af civilsamfundet og alle andre interessenter" (punkt 41).

3. **EØSU** offentliggjorde den 16. juni 2011 en **sonderende udtalelse** med titlen "*Social myndiggørelse og integration af romaer i Europa*" ([6]). De vigtigste konklusioner i dokumentet er følgende:

3.1 EØSU ser med stor tilfredshed og stor tillid på de foranstaltninger, som Kommissionen, Europa-Parlamentet, Rådet, andre EU-organer og medlemsstaterne har truffet for at fremme den sociale inklusion og integration af de europæiske romaer, og påskønner, at deres indsats herfor er blevet optrappet i den seneste tid;

3.1.1 henleder i øvrigt opmærksomheden på, "at disse bestræbelser som helhed ikke på afgørende måde har gjort det muligt at afhjælpe den forskelsbehandling, som en stor del af romaerne er udsat for, eller forbedre deres livskvalitet eller muligheder, og at deres situation desuden er blevet forværret på visse områder";

3.1.2 påpeger derfor, at det er nødvendigt at indføre en integreret, samordnet og sammenhængende strategi i hele EU og et målrettet handlingsprogram på nationalt niveau, som skal indarbejdes systematisk i samtlige politikker, og som kan give de berørte individer og deres fællesskaber beslutningskompetencer og -beføjelser vedrørende deres egen skæbne (myndiggørelse);

3.1.3 foreslår, at "følgende elementer grupperet i tre søjler gennemføres koordineret af medlemsstaterne som led i en mulig og realiserbar politik vedrørende integrationen af romaer, idet den foreslåede politik specifikt, men ikke udelukkende tager sigte på en løsning af romaernes problemer:

a) en race- og etnicitetsneutral integrationspolitik – mindskelse af de sociale problemer og nedbringelse af ekstrem fattigdom,

b) en politik for myndiggørelse af de romaer, der anser sig selv for at tilhøre et roma-samfund, og til konsolidering af den opnåede sociale inklusion,

c) generel antiracistisk politik og oplysning";

3.2 fremhæver, at det er "af vital betydning aktivt at inddrage repræsentanter for romaerne og deres samfund i både tilrettelæggelse og gennemførelse på alle niveauer (EU, nationalt, regionalt og lokalt) …".

3.3 EØSU ønsker "at deltage i opfølgningen på og vurderingen af disse politikker på grundlag af det mandat, udvalget har fået af civilsamfundet, og ved at støtte sig til de væsentlige forbindelser, som forener udvalget med civilsamfundets organisationer i medlemsstaterne. Udvalget har til hensigt at engagere sig i mæglingen mellem EU's institutioner og det organiserede civilsamfund og deltage som aktiv partner i den europæiske platform for romaernes integration samt i andre former for struktureret dialog".

([2]) COM(2011) 173 final.
([3]) De 10 fælles grundlæggende principper for integration af romaerne blev fremlagt på det første møde i platformen den 24. april 2009. Vi fremhæver særlig følgende principper: En specifik, men ikke ensidig, målretning, en interkulturel tilgang og et endeligt mål om fuld integration af romaerne i det almindelige samfund.
([4]) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/122100.pdf
([5]) Rådets konklusioner om en EU-ramme for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020.
([6]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse af 16.6.2011 om social myndiggørelse og integration af romaer i Europa (EUT C 248 af 25.8.2011, s. 16-21).

4. **Studier og undersøgelser**

4.1 På baggrund af det foregående forsøges det med denne udtalelse at sammenfatte den viden, de erfaringer og de udtalelser om rammestrategien og de nationale strategier for integration af romaer, som er samlet af observatørerne i marken og Kommissionens kompetente tjenestegrene sammen med de civilsamfundsorganisationer, pressionsgrupper og bevægelser, der forsvarer romaernes interesser. Konklusionerne vil uden tvivl i betydelig grad øge chancerne for, at de i rammestrategien fastsatte mål nås. Blandt de forskellige analyser skal især nævnes følgende:

— forskellige dokumenter fra Kommissionen om udarbejdelsen af de nationale strategier og indholdet af disse,

— dokumenter om Open Society Institute (OSI)'s deltager- og observatørrolle og dets formidling af oplysninger, især i de nye medlemsstater ([7]),

— spørgeskemaet fra ERPC (EU Roma Policy Coalition),

— rapporter om indholdet af strategierne og deres udarbejdelse, fremlagt af organisationer i civilsamfundet, der beskæftiger sig med romaernes forhold, såsom ERIO (European Roma Information Office), og centret Amalipe,

— resultaterne af online-rundspørgen i de 27 medlemsstater, der er udarbejdet for EØSU.

4.2 Kommissionen har foretaget en hurtig evaluering af de nationale strategier, som den har modtaget ([8]). EØSU deler generelt den forsigtige kritik ([9]) og mener også, at man langt mere end fastlagt i strategierne skal inddrage de regionale og lokale myndigheder, og arbejde meget tættere sammen med civilsamfundet; afsætte ressourcer, der svarer til opgaven og målene, sikre bedre opfølgning og evaluering af politikkerne og optrappe kampen mod forskelsbehandling.

4.3 ERPC lancerede næsten samtidig med det spørgeskema, der blev udarbejdet på EØSU's anmodning, en undersøgelse baseret på en lignende metode og med spørgsmål af samme type. Resultaterne blev offentliggjort sammen med de nationale strategier for integration af romaer i en fælles undersøgelse ([10]).

4.3.1 ERPC støttede sig også til sit eget netværk og fik dermed 90 anvendelige svar (heraf 78 svar fra medlemsstaterne) på de spørgeskemaer, det havde sendt til en lang række roma-organisationer eller organisationer, der kæmper for romaernes interesser. Generelt påpegede respondenterne, at de kun i mindre omfang var blevet inddraget i udarbejdelsen af strategierne og med begrænset effekt, selv om det varierede landene imellem. Den begrænsede inddragelse og den lille virkning heraf knytter sig i følge ERPC's undersøgelse til det forhold, at både processen med udarbejdelse af strategierne og offentliggørelsen af resultaterne i de fleste medlemsstater er begrænsede og kendetegnet ved manglende gennemsigtighed ([11]).

4.3.2 ERPC anbefaler, at der med henblik på at fremme en større og mere effektiv inddragelse af civilsamfundet på alle niveauer bør udvikles en permanent dialogkultur, der går videre end den blotte høringsforpligtelse, at der skabes passende inddragelsesmekanismer, at der sikres et højt niveau af gennemsigtighed i regeringernes tiltag, og at der sørges for regelmæssig feedback om de trufne beslutninger. Det bemærkes i konklusionerne, at de nationale strategier for integration af romaer viser, at der er tydelige og bekymrende forskelle med hensyn til den politiske vilje til at bekæmpe den forskelsbehandling og de fordomme, som romaerne lider under, og til at ændre de nationale politikker med henblik på at inddrage dem yderligere på alle samfundsområder.

4.4 *Resultaterne af onlineundersøgelsen på EØSU's initiativ* ([12]).

4.4.1 Forskerne sendte onlinespørgeskemaet med spørgsmål i lukkede kategorier til næsten 2 000 civilsamfundsorganisationer og forkæmpere for romaernes interesser ([13]). Svarprocenten var ligesom i ERPC's undersøgelse ekstrem lav ([14]).

4.4.2 Tilfredsheden med indholdet af EU-strategierne og de nationale strategier, der blev bedømt på en skala fra 1 til 5 på grundlag af 14 forskellige analytiske synspunkter ([15]), fik i

([7]) Review of EU Framework NRIS, OSI, 2012, http://www.soros.org/sites/default/files/roma-integration-strategies-20120221.pdf.

([8]) *Første trin i gennemførelsen af EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration* (COM(2012) 226), og SWD(2012) 133 af 21. maj 2012.

([9]) "… medlemsstaterne gør en indsats for at udvikle overordnede strategier for romaernes integration. Der bør dog gøres mere på nationalt plan. Det er fortsat først og fremmest medlemsstaterne, der har ansvaret for den socioøkonomiske inklusion af romaerne, og de vil skulle yde en større indsats for at leve op til deres ansvar ved at vedtage mere konkrete foranstaltninger og eksplicitte mål for de målbare resultater, tydeligt øremærke midler på nationalt plan og sikre et forsvarligt nationalt overvågnings- og evalueringssystem".

([10]) *Analysis of National Roma Integration Strategies*, ERPC, marts 2012.

([11]) "(…) a large majority of respondents across Member States described the drafting process of the NRIS as lacking transparency. In most of the cases, stakeholders' participation, in particular the involvement of Roma, is still unclear with regard to implementation of the NRIS".

([12]) A study on the participation and activities of Roma and/or non-governmental organisations in the development and approval of national Roma integration strategies. Kontra Ltd., Budapest 2012. Kézirat.

([13]) Anmodningerne om svar blev sendt til omkring 800 adressater, hvilket ved en "sneboldeffekt" blev til 2 000 modtagere. Forskerne rykkede tre gange for svar fra disse organisationer.

([14]) I begge tilfælde blev der returneret 78 spørgeskemaer i alt. Der kom svar fra alle medlemsstater, men der var relativt store forskelle mellem antallet af svar fra de enkelte medlemsstater i forhold til det samlede antal svar. Generelt var der flere svar fra de lande, hvor befolkningen af romaer er størst.

([15]) De "analytiske synspunkter" bedømte på den ene side tilfredsheden med indholdet af strategiernes væsentlige områder og på den anden side tilfredsheden med gennemsigtigheden i udarbejdelsen af strategien og de forskellige muligheder for deltagelse heri.

gennemsnit en bedømmelse på under 2 ([16]). Det kan derfor konstateres, at de nationale strategier for integration af romaerne for størsteparten af respondenterne indtil nu ikke er vellykkede og ikke er udtryk for en troværdig politisk vilje. Denne stærkt negative opfattelse er sandsynligvis også årsagen til den meget beskedne svarprocent.

4.4.3 I det store og hele afspejler denne undersøgelse ikke kun en stor mangel på oplysninger og en udbredt utilfredshed, men resultaterne er også udtryk for en vis frustration og mistillid blandt et stort antal talsmænd for romasamfundene og blandt civilsamfundsorganisationerne og deres repræsentanter. De nationale strategier for integration af romaer har hverken givet romaerne større forhåbninger om eller tro på, at strategien i væsentlig grad kan forbedre deres sociale integration. Den lave svarprocent og det lave tilfredshedsniveau er tegn på, at de organisationer, der repræsenterer romaerne, trods hensigtserklæringerne ikke er blevet inddraget i fornøden grad i den strategiske planlægning på, og at de grundlæggende mekanismer for inddragelse ikke er blevet skabt. Det er også tegn på, at det med de nuværende procedurer ikke er lykkedes at skabe tilstrækkeligstærktillid blandt repræsentanterne for romaerne, hvilket kan skyldes deres erfaringer med forskelsbehandling og udstødelse, ofte gennem flere hundrede år.

4.4.4 Resultaterne af disse undersøgelser bekræfter og understøtter i stor grad anbefalingerne i EØSU's sonderende udtalelse, som forfægter en større inddragelse af civilsamfundet.

5. **Generelle emner**

5.1 I løbet af de seneste år har Den Europæiske Unions institutioner og organer gjort en stor indsats og foretaget store tilpasninger for at styrke den sociale integration af romaer og reducere udstødelsen og den hyppige fattigdom, som de lider under. Målet er at integrere romaerne politisk, økonomisk og socialt i samfundet som fuldgyldige nationale og europæiske borgere, der kan udøve deres rettigheder fuldt ud.

5.2 Indtil nu har denne indsats dog kun givet resultater, der højst kan betragtes som begrænsede. Analyserne af de nationale strategier for integration af romaer synes samstemmende at vise, at det er en absolut nødvendig fremgangsmåde, der dog slet ikke er tilstrækkelig. Dels mangler de berørte personer oplysninger og nærer i et stort omfang mistillid til fremgangsmåden, dels er de skuffede over målsætningerne og chancerne for, at strategien lykkes. Derfor bør vedtagelsen af de strategiske programmer betragtes som begyndelsen på integrationsprocessen og ikke som dens resultat.

5.3 Vores anbefalinger går samlet set ud på, at der både på medlemsstatsniveau (og herunder også på regionalt og lokalt plan) og på EU-niveau indføres institutionelle mekanismer, som der skal være bred enighed om og stærk politisk opbakning til, og som med integrationen af romaerne for øje integreres i alle EU's politikker. Mekanismerne skal være gennemsigtige og tage udgangspunkt i veldokumenterede forhold, således at vejen mod målene kendetegnes ved fornuft og fremsynethed. De skal fungere pålideligt og have bred deltagelse af samfundet, navnlig af romaerne og de kræfter i samfundet, der støtter romaerne.

([16]) Alt efter spørgsmålene ligger gennemsnittet af bedømmelserne på mellem 1,6 og 2,7.

5.4 Selv om de fleste strategier fastsætter passende mål, må der tages hensyn til, at de disponible instrumenter og midler måske ikke er kraftige nok til at opveje de negative virkninger, som forskelsbehandling og udstødelse stadig har på den enkeltes liv og muligheder. Dette er særlig tydeligt i en periode med social og økonomisk krise, da en sådan krise først og fremmest rammer de mest sårbare samfundsgrupper. Det er et forhold, der ikke kun siger sig selv, men som også understøttes af forskningen. I disse samfundsgrupper er de negative virkninger så mærkbare, at resterne af livskvalitet og sociale muligheder ikke længere har reel betydning.

5.5 *Politiske anbefalinger*

5.5.1 Der er en stor risiko for, at den positive indstilling på EU-plan til at se på romaernes situation ikke udnyttes, og at der i stedet indtræffer et nyt fejlslag med store konsekvenser. Derfor skønner udvalget, at det er særlig nødvendigt, at der følges op på de nationale politikker, og at de løbende tages op til overvejelse ud fra et perspektiv, der lægger vægt på de nationale strategier for integration af romaer, så eventuelt negative konsekvenser eller skadelige virkninger af politikkerne ikke overgår de fordele, der ønskes opnået med strategierne. Der bør indføres effektive mekanismer til koordinering og tilpasning af politikkerne.

5.5.2 Det fremgår af undersøgelsen af de nationale strategier for integration af romaer, at der er bekymrende store forskelle mellem på den ene side den markerede politiske vilje til at sætte en stopper for den forskelsbehandling og udstødelse, som romaerne er udsat for, og på den anden side effektiviteten af de instrumenter, ressourcer og mekanismer, der er til rådighed. Udvalget anbefaler, at der mere håndfast end tidligere skrides ind mod den politiske udnyttelse af disse spørgsmål.

5.6 *Offentlige politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling og oplysning herom*

5.6.1 Udvalget er af den opfattelse, at det er af væsentlig betydning, at de nationale strategier for integration af romaer altid tager udgangspunkt i loven, der sikrer de samme grundlæggende rettigheder for alle borgere i medlemsstaterne som nedfældet i europæisk lovgivning og internationale traktater og konventioner om menneskerettigheder.

5.6.2 Kampen mod forskelsbehandling på alle områder af det sociale liv bør prioriteres. Udvalget mener, at EU's og medlemsstaternes politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling i endnu større grad bør gøre det muligt at afdække forskelsbehandling og straffe det i overensstemmelse med europæisk retstradition.

5.6.3 Det er nødvendigt at forsvare de omrejsende romaers menneskerettigheder og ikke lægge begrænsninger på den fulde udfoldelse af disse rettigheder. Derfor bør retten til uddannelse og retten til et passende niveau af sundhedspleje indgå blandt disse rettigheder. I stedet for at anlægge en udvisningspolitik bør der så vidt muligt iværksættes en mere afbalanceret politik for integration af omrejsende romaer fra EU's medlemsstater (EU-borgere).

5.6.4 Det er hensigtsmæssigt at gøre en særlig indsats med henblik på, at det bliver almindelig praksis, at romaerne indgår i medierne, skolevæsenet og andre dele af det offentlige rum. Der bør iværksættes programmer til at formidle romaernes historie og kultur og til at oplyse om romaernes problemer med forskelsbehandling og udstødelse. Det er vigtigt, at romaerne selv deltager i disse oplysningskampagner.

5.6.5 Alle tilfælde af racisme og fremmedhad bør afdækkes i en konsekvent tilgang, og de bør i givet fald sanktioneres retligt. Opinionsdannerne, navnlig den politiske og mediemæssige elite, har i denne sammenhæng et særligt ansvar.

5.6.6 Man skal afholde sig fra i tale at kriminalisere romaerne som en etnisk gruppe og at forbinde dem med negative sociale forhold (kriminalitet, adfærd, der strider mod samfundets normer). Der bør også gøres en indsats for at udrydde denne form for tale. Dette bør især følges af strafferetssystemet og af medierne.

5.6.7 EØSU understreger, at man bør udbrede en positiv tilgang til romaernes sociale situation. Udvalget anbefaler, at EU-institutionerne og deres netværk bestræber sig på ikke kun at tale om romaerne og romasamfundene i forbindelse med sociale problemer og som problemer, men i stedet fremhæver de personer og de romasamfund, der integrerer sig, der er forbilleder for social opstigning og integration, og som påberåber sig deres romaidentitet.

5.6.8 Det er afgørende for gennemførelsen af integrationspolitiske tiltag, at den enkelte har styrken, redskaberne og magten til at forme sin egen skæbne. Derfor skal den samlede politik og dens enkelte indsatsområder bidrage til at udvikle de berørtes evne til inden for retsstatens rammer at træffe beslutninger om deres eget liv samt bidrage til at flertallet i samfundet bliver i stand til at acceptere dette ud fra et interessefællesskab.

5.7 *Inddragelse*

5.7.1 EØSU understreger, at civilsamfundet ikke bør have en passiv, dekorativ rolle i de nationale strategier for integration af romaer, men være en aktiv deltager.

5.7.2 Udvalget støtter Kommissionens forslag om oprettelse af nationale kontaktpunkter for romaer, men understreger, at det kun giver mening, hvis de råder over passende beføjelser og ressourcer, navnlig økonomiske. Deres indsats skal under alle omstændigheder formes som et tæt og institutionaliseret samarbejde med civilsamfundsorganisationerne.

5.7.3 Den europæiske platform for romaernes integration bør inddrages i evalueringen af de strategiske programmer. Med dette formål for øje bør platformens arbejdsmåde forbedres.

5.7.4 Det organiserede civilsamfund, herunder romaernes organisationer og interessegrupper, bør fuldt ud deltage i hele processen med udarbejdelsen af nationale strategier for integration af romaer (tilrettelæggelse, gennemførelse, opfølgning og evaluering), og ikke kun på nationalt plan, men også på regionalt og lokalt plan. Denne metode bør anvendes på alle niveauer i beslutningsprocessen, og arbejdsmåden herfor bør fastlægges, dvs. hvor drøftelserne finder sted, hvordan metoderne til gennemsigtighed sikres, hvilke instrumenter og ressourcer der stilles til rådighed.

5.7.5 Udvalget understreger, at der bør føres en politik, som gør det lettere for borgere, der betragter sig som medlemmer af et af de forskellige romasamfund, at engagere sig i samfundet, og som fremhæver deres sociale integration. Til dette formål bør der også indføres støtteforanstaltninger.

5.8 *Opfølgning og evaluering*

5.8.1 Da opfølgning og evaluering ikke generelt er en del af medlemsstaternes nationale strategier for integration af romaer, eller kun udgør en mindre gennemarbejdet del af dem, anbefaler EØSU, at hver medlemsstat kompletterer sine programmer på dette punkt og udpeger de ansvarlige organisationsmæssige enheder og de institutionelle mekanismer, indikatorerne for målene, evalueringsmetoderne, informationskilderne osv.

5.8.2 Der bør også følges op på de nationale strategier for integration af romaer, og de bør løbende tages op til overvejelse med fokus på, om de har en overordnet og sammenhængende politik på de fem prioriterede områder i den strategiske ramme, om de kompletterer de nuværende mangelfulde rammer, og om de i denne forbindelse sikrer passende handlingsprogrammer med dertil hørende finansielle instrumenter.

5.8.3 Medlemsstaterne bør sikre, at de nationale strategier for integration af romaer er i overensstemmelse med de nationale, regionale og lokale udviklingspolitikker, og at det er muligt at modvirke eller opveje de utilsigtede virkninger, som disse politikker kan have på målene i de nationale strategier for integration af romaer.

5.8.4 Udvalget anbefaler, at Kommissionen opretter et net af uafhængige eksperter i hver medlemsstat med henblik på at foretage en begrundet evaluering af de nationale strategier for integration af romaer. Desuden anbefaler udvalget, at medlemsstaterne også i de operationelle programmer afsætter ressourcer til EU's opfølgning og til civilsamfundsorganisationers (uafhængige) evaluering. Det er nødvendigt at indarbejde elementet "opfølgning og evaluering" i budgettet for programmerne.

5.8.5 Udover Eurostats koordinering anbefaler EØSU, at eksperter i de nationale statistikkontorer med henblik på at foretage den nødvendige opfølgning af strategierne vedrørende romaerne også udarbejder indikatorer baseret på veldokumenterede elementer, og at disse kontorer udarbejder en fælles statistisk metode til fastlæggelse af indikatorerne.

5.9 *Ressourcer*

5.9.1 Udvalget understreger, at det er nødvendigt at afsætte tilstrækkelige midler i forhold til de vedtagne politikdokumenters mål, og at de skal udgøre særskilte budgetposter.

5.9.2 Krisen rammer først og fremmest de mest sårbare. For at nå målene i Europa 2020-strategien kan der foretages tilpasninger både i budgetpolitikkerne og med hensyn til prioriteringerne, afhængigt af situations udvikling. Disse tilpasninger bør dog besluttes på en gennemsigtig måde og inden for rammerne af en beslutningsproces, der sikrer konsensus med repræsentanterne for de interesserede parter.

Bruxelles, den 14. november 2012

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg